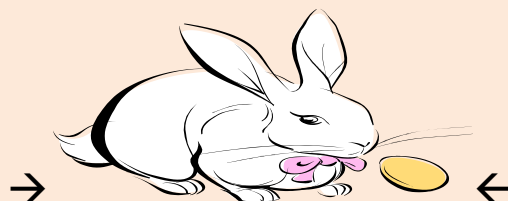




តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ, ការដោះស្រាយជម្លោះ
ដោយសន្តិវិធីនិងដោយផ្លូវច្បាប់

International court of Justice, settling disputes
peacefully and lawfully

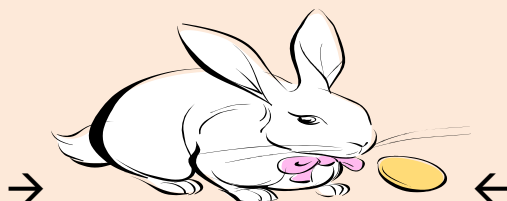


សេចក្តីផ្តើម (introduction)

ដូចដែលចំណងជើងគូសបញ្ជាក់ស្រាប់ តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ(ICJ) ជាតុលាការ ដែលចាត់ការបណ្តឹង(case)ក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ មួយវិញសោត តុ.យុ.អ.ដោះស្រាយជម្លោះ រវាងរដ្ឋសមាជិក ទាំងឡាយរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ រូបបែបដែលតុ.យុ.អ.យកទៅ បដិបត្តិចាត់ជារូបបែបពិសេស ខាងក្នុងតុលាការ មានចៅក្រម(judges) ១៥ រូបដែលបង្កើត បាននូវអ្វីដែលហៅថាគណៈវិនិច្ឆ័យមួយ(Jury)និងស្មាគី ៤ រូប(advocates)បំពេញមុខងារជា មេធាវី ស្មាគីដាក់ជូនបណ្តឹងរបស់ប្រទេសនីមួយៗ ហើយចៅក្រមក៏ធ្វើសាលក្រម (verdict)មួយផ្អែកទៅលើអ្វីដែលបានដាក់ជូននោះ ។

ប្រធាន(president)

- ភារកិច្ចចម្បងរបស់ប្រធាន គឺ ធានាកំធានាថា សម័យប្រជុំប្រព្រឹត្តទៅដោយ រលូន ការងារនេះរួមទាំងការរៀបចំលំដាប់លំដោយ(order)នៃដំណាក់កាល ជំនុំជម្រះក្តី(proceedings) ក្នុងការជំនុំជម្រះក្តីរបស់តុ.យុ.អ., ចាត់ចែងចៅក្រម និងស្មាគី ហើយនិងនាំមុខការពិភាក្សាសម្រេច(deliberation)របស់ចៅក្រម ។
- ប្រធានក៏ប្រកាសសាលក្រមសម្រេច(Final Verdict) របស់ចៅក្រមដល់គណៈ កម្មការទាំងអស់នៅឯពិធីបិទ ។

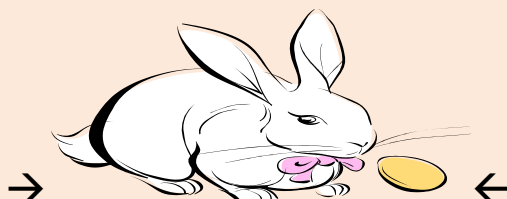


អនុប្រធាន(assistant president)

- អនុប្រធានជួយប្រធានផ្នែកចាត់ចែងចៅក្រមនិងស្មាក្តីសម្រាប់ការជំនុំជម្រះក្តី (trial) នាពេលខាងមុខនិងផ្នែកដឹកនាំការពិភាក្សាក្នុងកំឡុងការពិភាក្សា សម្រេចរបស់ចៅក្រម ។

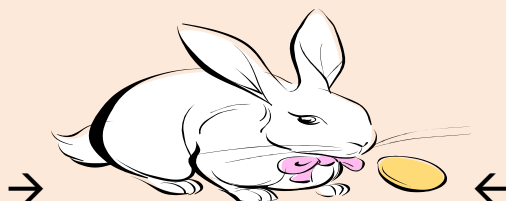
ក្រឡាបញ្ជី (registrar)

- តួនាទីចម្បងរបស់ក្រឡាបញ្ជី គឺ តាមដានភស្តុតាងនិងសាក្សី
- ភស្តុតាងជាក់ស្តែង(Real Evidence) : ភស្តុតាងជាក់ស្តែង បានដល់ ភស្តុតាងណាមួយ ដូចជា ឯកសារឬសន្ធិសញ្ញាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាដើម ក្រឡាបញ្ជីរួមភស្តុតាងពីស្មាក្តីនិងចុះឈ្មោះស្មាក្តីទាំងនោះថា អ្នកដើមបណ្តឹងលេខ១,២, ៣...(Applicant #1,2,3...) ឬថា អ្នកចុងបណ្តឹងលេខក,ខ,គ... (respondent #a,b,c...) ស្រេចតែថាតើ ភស្តុតាងនោះបានមកពីភាគីដើមបណ្តឹង(moving party) ឬ ភាគីចុងបណ្តឹង(responding party) ។
- សាក្សី(witnesses) : ក្រឡាបញ្ជីអមដំណើរសាក្សីទៅកាន់បន្ទប់តុលាការ២ និងប្រាប់ សាក្សីឲ្យស្អប់នៅចំពោះមុខតុលាការ ។
- ក្នុងកំឡុងការពិភាក្សាសម្រេចរបស់ចៅក្រម ក្រឡាបញ្ជីទទួលបន្ទុកកត់កំណត់ហេតុសំខាន់លើសាច់រឿងដែលកំពុងពិភាក្សាសម្រេច កំណត់ហេតុទាំងនេះមានឧបការៈច្រើននៅពេលដែលចៅក្រមសរសេរសាលក្រមរបស់ខ្លួន ។



ស្មាក្តី(advocates)

- ស្មាក្តីជាទូទៅបានដល់មេធាវីក្នុងការជំនុំជម្រះក្តីរបស់តុ.យុ.អ., ស្មាក្តី ២ រូប មានវត្តមាននៅក្នុងបណ្តឹងតុលាការ២ ព្រោះគោលបំណងរបស់តុ.យុ.អ.គឺ ការដោះស្រាយជម្លោះរវាងប្រជាជាតិដោយចំពោះ ២ ហេតុនោះ ទើបត្រូវ មានស្មាក្តី ២ រូបមកធ្វើជាតំណាងរបស់ប្រជាជាតិនីមួយៗ ។
- ភាគីដើមបណ្តឹង ឬ អ្នកដើមបណ្តឹងគឺប្រជាជាតិដែលប្តឹងប្រជាជាតិមួយទៀត ដោយនាំយកបណ្តឹងរបស់ខ្លួនទៅតុលាការ២ ភាគីដើមបណ្តឹងមានបន្ទាល់ក សុតាង (burden of proof) មានន័យថា ភាគីដើមបណ្តឹងត្រូវអន្ទង់ចៅក្រមភាគ ច្រើនឲ្យមើលឃើញថា បណ្តឹងទាមទារ(claims)របស់ខ្លួនជាបណ្តឹងពិត ដោយឥតសង្ស័យ (beyond a reasonable doubt) ។
- ភាគីចុងបណ្តឹង ឬ អ្នកចុងបណ្តឹង គឺ ប្រជាជាតិដែលកំពុងត្រូវភាគីដើមប ណ្តឹងប្តឹង, ភាគីចុងបណ្តឹងមិនមានបន្ទុកកសុតាងទេប៉ុន្តែត្រូវពិសោធឲ្យ ឃើញការពិតឲ្យបានថា បណ្តឹងទាមទាររបស់ភាគីដើមបណ្តឹងមិនមែនជា បណ្តឹងពិត ។
- ដើម្បីដាក់ជូនបណ្តឹងរបស់ខ្លួនយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាព ឬ ការពារគោលជំហរ របស់ខ្លួននៅពេលមានការជំនុំជម្រះក្តី ស្មាក្តីត្រូវតែត្រៀមខ្លួនយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ និងប្រុងប្រយ័ត្ននៅឯសន្និសិទ



ចំណាត់ត្រៀម(preparation)

- ការងារស្រាវជ្រាវ(research) :

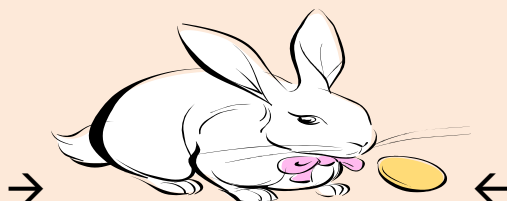
សំខាន់បំផុត,ការស្រាវជ្រាវជាការកិច្ចសំខាន់បំផុតរបស់ស្មាភ្លឺ,ស្មាភ្លឺត្រូវសេវទុកនិងអាងដល់ប្រភពគ្រប់អន្លើដែលពិគ្រោះយោបល់ ។ ប្រភពនោះគួរមិនលម្អៀងនិងគួរឲ្យជឿទុកចិត្តបាន តមក ការស្រាវជ្រាវនោះអាចត្រូវបានជ្រើសរើសយកជាកស្មតាងក៏បាន ។

- កំណត់ហេតុសំនួនក្តីនិងបដិញ្ញា(memorandum and stipulations) :

ទាំងអ្នកដើមបណ្តឹងទាំងអ្នកចុងបណ្តឹងសរសេរកំណត់ហេតុសំនួនក្តីផ្ទាល់របស់ខ្លួន ប៉ុន្តែស្មាភ្លឺទាំង ២ រូបត្រូវសហការគ្នាសរសេរបដិញ្ញាមួយឈុត កំណត់ហេតុសំនួនក្តីគឺជាអង្គហេតុមួយឈុតដែលតំណាងឲ្យគោលជំហរលើសាច់រឿងរបស់ប្រទេសមួយ អង្គហេតុទាំងនេះរមែងជួយស្មាភ្លឺឲ្យដាក់ជូនបណ្តឹងរបស់ខ្លួន បដិញ្ញា គឺ ជាអង្គហេតុដែលទាំងអ្នកដើមបណ្តឹងនិងអ្នកចុងបណ្តឹងយល់ស្របគ្នា ។

- ភស្តុតាងជាក់ស្តែង(real evidence) :

ស្មាភ្លឺក៏ទទួលខុសត្រូវក្នុងការចងក្រងភស្តុតាងនិងបញ្ជូនភស្តុតាងទៅ

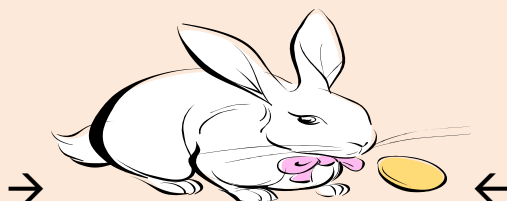


ក្រឡាបញ្ជីដែរ មិនមានកំណត់ភស្តុតាងចំនួនប៉ុន្មានដែលស្មាក្តីអាចប្រើបាន
នោះទេ ប៉ុន្តែយ៉ាងហោចណាស់ ភស្តុតាង ៨ យ៉ាងត្រូវបានតុលាការនៅឯ
SEOMUN ណែនាំ ។

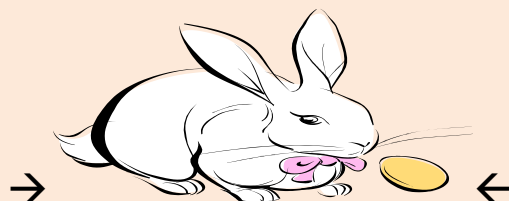
- ចំណាត់ត្រៀមសាក្សី(witness preparation) :
ស្មាក្តីតោងតែចាត់ត្រៀមសាក្សីរបស់ខ្លួន ការចាត់ត្រៀមសាក្សីមានសេចក្តី
លម្អិតត្រង់ផ្នែកសាក្សី(witnesses) ។

នៅឯសន្និសីទ(at the conference)

- សេចក្តីថ្លែង(speeches) : ស្មាក្តីនឹងត្រូវធ្វើសេចក្តីថ្លែងជាច្រើនដងក្នុងកំឡុង
ការជំនុំជម្រះក្តី ។ សេចក្តីថ្លែងការណ៍បើក(opening statements)ណែនាំទឡើង
ករណ៍សំខាន់របស់ចៅក្រមចំពោះបណ្តឹង គោលបំណងរបស់សេចក្តីថ្លែង
ការណ៍បើក គឺ ការដាក់ជូននូវចំណុចគាំទ្រដល់ស្មាក្តី មិនមែនការពារស្មាក្តីឲ្យ
ផុតពីការវាយប្រហាររបស់គូបដិបក្សទេ ។ សេចក្តីថ្លែងបដិសេធរេbuttals)គឺ
ជាសេចក្តីថ្លែងដែលនឹងអនុញ្ញាតឲ្យស្មាក្តីការពារខ្លួនឯងបាន ។ សេចក្តីថ្លែង
ការណ៍បិទ(closing statements) បញ្ចប់រាល់ចំណុចដែលពិភាក្សាក្នុងកំឡុង
ការជំនុំជម្រះក្តី ស្មាក្តីទាំងអស់គួរឈ្លាសវៃក្នុងការប្រុងប្រៀបទឡើងករណ៍បិទ
ព្រោះសេចក្តីថ្លែងទាំងនេះនឹងជាសេចក្តីថ្លែងដែលថ្មីៗបំផុត ។



- ការដាក់ជូនភស្តុតាង(presenting evidence) : នៅពេលដាក់ភស្តុតាងជូនចៅក្រម ស្មាត្តីគប្បីគូសបញ្ជាក់ចំណងជើងនៃភស្តុតាង ប្រភពនៃភស្តុតាង និងកាលបរិច្ឆេទដែលសរសេរភស្តុតាង ស្មាត្តីក៏ត្រូវរៀបរាប់ត្រួសៗអំពីភស្តុតាងមុនពេលប្រើភស្តុតាងគាំទ្រចំណុចណាមួយផងដែរ ។
- ការចោទសួរផ្ទាល់និងការចោទសួរប្រយោល(direct and cross examination) :
ការចោទសួរផ្ទាល់(direct examination) បានដល់ ពេលដែលស្មាត្តីសាកសួរសាក្សីផ្ទាល់របស់ខ្លួន ការចោទសួរប្រយោល(cross examination) បានដល់ពេលដែលស្មាត្តីសាកសួរសាក្សីគូបដឹកគូ, មានសំណួរ ២ ប្រភេទដែលស្មាត្តីគប្បីចងចាំ :
 - 1. សំណួរនាំ(leading questions) : ទាំងនេះជាសំណួរដែលណែនាំចម្លើយតាមលក្ខណៈសំណួរ ។ សំណួរទាំងនេះច្រើនតែជាសំណួរថា មែនឬទេ?(yes or no questions)ម្យ៉ាងទៀត នៅពេលស្មាត្តីសួរសំណួរនាំ ស្មាត្តីមុខគួរដឹងចម្លើយរួចទៅហើយប៉ុន្តែត្រូវការសាកសួរសាក្សីឲ្យសារភាពចំណុចខ្លះដែលនឹងបញ្ជីក្រុមបដិបក្ស (opposing council) សំណួរនាំសួរបានតែក្នុងកំឡុងការចោទសួរប្រយោលប៉ុណ្ណោះ ។
- សំណួររហិតរហ័ស(hearsay questions) : ទាំងនេះជាសំណួរដែលសួរសាក្សីដើម្បីរកព័ត៌មានរាយរងដែលជាសក្ខីកម្មមកពីប្រភពដែលមិនមានវត្តមានក្នុង



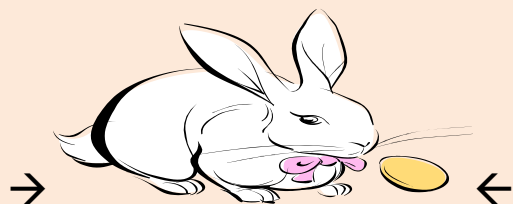
ការជំនុំជម្រះក្តី សំណួររហិតរហ័សមិនគួរសួរក្នុងកំលុងការសាកសួរសាក្សីទេ ។

ចៅក្រម(judges)

- ចៅក្រមស្រដៀងនឹងគណៈវិច័យនៃបណ្តឹងតុលាការ នៅក្នុងតុ.យុ.អ.មាន ចៅក្រមទាំងអស់ ១៥ រូប ។ ចៅក្រមទាំង ១៥ រូបត្រូវបានជ្រើសរើសដោយ ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ និងមហាសន្និបាត ដោយប្រកាន់យកគុណសម្បត្តិជាមូលដ្ឋាន មិនប្រកាន់យកសញ្ជាតិជាមូលដ្ឋានទេ មានអាណត្តិ ៩ ឆ្នាំ ក្នុងការជំនុំ ជម្រះក្តី យ៉ាងហោចណាស់ មានចៅក្រម ៩ រូបចូលរួម ទើបគ្រប់អង្គប្រជុំ រាល់ ១ ៣ ឆ្នាំតែងមានចៅក្រម ៥ រូបចេញពីតំណែង

ចៅក្រមទាំង ១៥ រូបមកពីប្រជាជាតិផ្សេងគ្នា មិនមានចៅក្រម ២ រូបមកពី ប្រជាជាតិតែមួយទេ ។ ចៅក្រមទាំង ១៥ រូបត្រូវតែជាអ្នកជំនាញផ្នែកច្បាប់ អន្តរជាតិ ។

ក្នុងការបោះឆ្នោតសម្រេច ត្រូវប្រកាន់យកសម្លេងភាគច្រើនរបស់ចៅក្រមជា មូលដ្ឋាន ។ ក្នុងករណីដែលមានសម្លេងស្មើគ្នា ប្រធានតុលាការជាអ្នកបោះ ឆ្នោតសម្រេចចុងក្រោយ ។

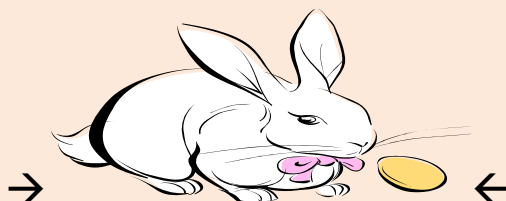


ចំណាត់ត្រៀម(preparation)

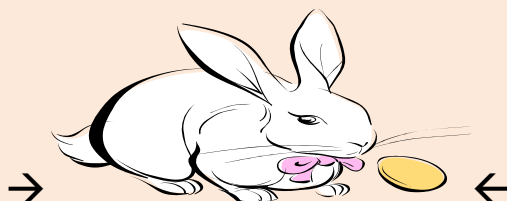
- ដើម្បីលុបបំបាត់ឱកាសនៃអគតិណាមួយ តាមផ្លូវបច្ចេកទេស ចៅក្រមមិនត្រូវ ដឹងអំពី បណ្តឹងតុលាការទេ ប៉ុន្តែយ៉ាងណាក៏ដោយ ដើម្បីធានាកំណត់ត្រាថា ចៅក្រមមិនរងឆន្ទៈផងដែរក្នុងកំលុងការជំនុំជម្រះក្តី ចៅក្រមត្រូវបានជូន ដំណឹងឲ្យស្រាវជ្រាវរកសាវតារ នៃបណ្តឹងតុលាការ ហើយច្រើនតែតម្រូវ ឲ្យសរសេរឯកសារស្រាវជ្រាវ ប្រធាន តុលាការនឹងជាអ្នកកំណត់តម្រូវការលើ សាច់រឿងដែលត្រូវសរសេរដោយចំពោះ ។

នៅឯសន្និសីទ(at the conference)

- ការកត់កំណត់ហេតុ(taking notes) : នៅពេលណាក៏ដោយឲ្យតែស្មាក្តីដាក់ ជូនបណ្តឹងរបស់ខ្លួន ចៅក្រមក៏ទទួលខុសត្រូវក្នុងការថែរក្សាកំណត់ហេតុផង ដែរ ចៅក្រមត្រូវកត់កំណត់ហេតុអំពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើក ភស្តុតាង សក្ខី កម្មសាក្សី ពេលវេលាសាកសួរ (questioning time) សេចក្តីថ្លែងបដិសេធ និង សេចក្តីថ្លែងការណ៍បិទ កំណត់ហេតុទាំងនេះនឹងមានប្រយោជន៍(come in handy)ក្នុងកំលុងការពិភាក្សាសម្រេចរបស់ចៅក្រម ។
- ការទទួលយកភស្តុតាង(admitting evidence) : ចៅក្រមត្រូវតែទទួលយកភស្តុ តាងដែលស្មាក្តីស្នើជូន ក្នុងកំលុងពេលនេះ ស្មាក្តីមិនមានវត្តមាននៅក្នុងបន្ទប់ តុលាការទេ ឯកសារភស្តុតាង(pieces of evidence) នឹងត្រូវចែកចាយទៅក្នុង ចំណោមចៅក្រមដែលនឹងត្រូវកំណត់ដំណើររឿង ២យ៉ាង



1. តើគួរទទួលយកភស្តុតាងឬទេ?
 2. តើភស្តុតាងនោះគួរមានទម្ងន់ប៉ុណ្ណា? ទម្ងន់នោះស្របតាមនីត្យានុកូលកម្ម (authenticity) ជំនឿទុកចិត្ត(reliability) សេចក្តីជាក់លាក់(accuracy) និង សម្ពន្ធកម្ម (relevance) ប៉ុណ្ណា?
- ការពិភាក្សាសម្រេចរបស់ចៅក្រម(judges' deliberation) : ពេលវេលាលៃទុកឲ្យចៅក្រមពិភាក្សាជាមួយនឹងភាគីដែលមានទំនោរនឹងយល់ស្រប ស្ម័គ្រចិត្តមានវត្តមានទេឯណោះដែលចៅក្រមពិភាក្សាសម្រេច នីតិវិធីនេះធ្វើឡើងដោយការរាយនាមចំណុចសំខាន់ៗរបស់បណ្តឹង រួចហើយត្រួតពិនិត្យមើលចំណុចនីមួយៗនិងបោះឆ្នោតសម្រេចជាចុងក្រោយ ។
 - ការសរសេរសាលក្រម(writing a verdict) : ការពិភាក្សាសម្រេចរបស់ចៅក្រមអមដោយកាលកំណត់សរសេរសាលក្រម សាលក្រមគឺជាមតិភាគច្រើនរបស់ចៅក្រម ១៥ រូប ប៉ុន្តែក៏មានមតិដទៃទៀតដែរ មតិផ្សេងប៉ុន្តែជាឯកច្ឆន្ទ(a separate but concurring opinion) ក៏ជាសេចក្តីយល់ស្របនឹងសាលក្រមគោល និងសេចក្តីមិនយល់ស្របនឹងហេតុផលផងដែរ មតិជំទាស់(dissenting opinion) គឺជាសេចក្តីមិនយល់ស្របទាំងស្រុងនឹងសាលក្រមគោល មតិផ្សេងប៉ុន្តែជំទាស់(a separate but dissenting opinion) ក៏ជាសេចក្តីមិនយល់ស្របនឹងសាលក្រមគោលទាំងមិនយល់ស្របនឹងហេតុផលទី១ទៅទៀត ។



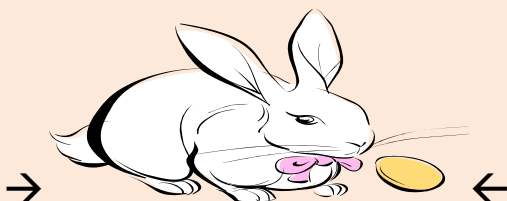
សាក្សី(witnesses)

- សាក្សី បានដល់ ឯកអគ្គរាជទូតរបស់ប្រជាជាតិមួយ ឬ បានដល់ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល(NGO)ដែលដកខ្លួនចេញពីគណៈកម្មការរបស់អង្គការនោះ ជាទូទៅ បានដល់ មហាសន្និបាត ។

សាក្សីផ្តល់សក្ខីកម្មនៃតួនាទីរបស់ខ្លួនក្នុងបណ្តឹងនៅចំពោះមុខតុលាការទាំងមូល ។ អ្វីក៏ដោយឲ្យតែសាក្សីនិយាយក៏អាចត្រូវបានស្ម័គ្រឹយកទៅប្រើជាកស្មតាងបានដែរ ហើយគួរកត់កំណត់ហេតុទុកដោយចៅក្រម ។ ចំនួនសាក្សីដែលស្ម័គ្រឹអាចប្រើបានមិនបានកំណត់ទុកជាក់លាក់ទេនៅឯរាល់សន្និសិទ្ធ ប៉ុន្តែនៅឯតុលាការ SEOMUN ស្ម័គ្រឹត្រូវបានណែនាំឲ្យប្រើសាក្សី ៣ នាក់ ។

ចំណាត់ត្រៀម(preparation)

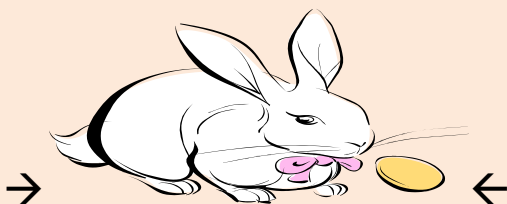
- ចំណាត់ត្រៀមសាក្សីគួរចាប់ផ្តើមយ៉ាងហោចណាស់ ៣ សប្តាហ៍មុនសន្និសិទ្ធ
- ស្ម័គ្រឹគួរជម្រាបប្រាប់សាក្សីរបស់ខ្លួនអំពីបញ្ហាបណ្តឹងរបស់តុលាការ ហើយហ្វឹកសមសាក្សីអំពីសាច់រឿងដែលត្រូវនិយាយ ។
- បើទុកជាស្ម័គ្រឹត្រូវជម្រាបប្រាប់សាច់រឿងគ្រប់យ៉ាងដែលសាក្សីត្រូវដឹងអំពីបណ្តឹងក៏ដោយ សាក្សីក៏គប្បីស្រាវជ្រាវរកគោលជំហររបស់ខ្លួននៅក្នុងបណ្តឹងផងដែរ ។
- ស្ម័គ្រឹបានទទួលពាក្យណែនាំយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ឲ្យសរសេរសំណេរដើមរបស់សាក្សីដែលអាចជួយសាក្សីបានក្នុងកំលុងការចោទសួរផ្ទាល់ យ៉ាងណាក៏



ដោយ ក្នុងកំឡុងការចោទសួរប្រយោល សាក្សីនឹងមិនមានសំណើដើមរបស់ សាក្សីទេ ដូច្នេះ ស្មាត្រីគប្បីចាត់ត្រៀមសាក្សីរបស់ខ្លួនដើម្បីទទួលសំណួរដែល មានឥទ្ធិពល ដែលស្មាត្រីគូបដឹកបញ្ជា អាចចោទសួរក៏បាន ។

នៅឯសន្និសីទ(at the conference)

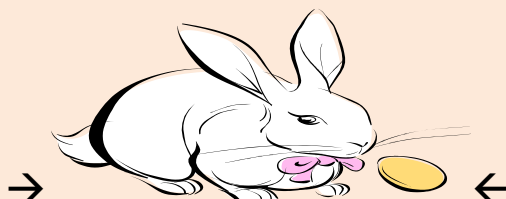
- រឿងល្អបំផុតដែលសាក្សីអាចធ្វើបាន គឺ មានទំនុកចិត្ត (confident)
- ក្រឡាបញ្ជីនឹងអញ្ជើញទៅរកគណៈកម្មការរបស់សាក្សីនឹងអមដំណើរសាក្សី ទៅកាន់បន្ទប់តុលាការICJ គ្រាន់តែសាក្សីអង្គុយចុះនៅចំពោះមុខចៅក្រម ភ្លាម ក្រឡាបញ្ជីក៏ ប្រាប់សាក្សីឲ្យស្ងៀម ។
- ស្មាត្រីក៏ចាប់ដំណើរការដោយការចោទសួរផ្ទាល់នៃសាក្សីរបស់ខ្លួន សាក្សីអាច ប្រើសំណើដើមរបស់ស្មាត្រីជាមគ្គុទេសក៍(ប្រយុជ)ក្នុងការឆ្លើយសំណួររបស់ ស្មាត្រីក៏បាន ប៉ុន្តែចូរចាំថាសំណើដើម(script)នោះគ្រាន់តែជាប្រយុជ និង មិន មែនរឿងដែលត្រូវ អានម្តងមួយម៉ាត់ៗនោះទេ ។
- ការចោទសួរផ្ទាល់នឹងអមដោយការចោទសួរប្រយោលក្នុងកំឡុងដែលស្មាត្រីគូ បដឹកបញ្ជាចោទសួរសំណួរសាក្សី ។ សាក្សីគួរឆ្លើយសំណួរទាល់តែអស់លទ្ធភាព សាក្សីគួរព្យាយាមកុំនិយាយខ្មាស់នឹងសាច់រឿងដែលខ្លួននិយាយរួចហើយ ការស្រាវជ្រាវដោយខ្លួនឯងខ្លះៗ និង ចំណាត់ត្រៀមពីស្មាត្រីនឹងមានឧបការៈ ច្រើនដល់សាក្សីក្នុងកំឡុងការចោទសួរប្រយោល ។



- តមក ចៅក្រមនឹងឆ្លៀតឱកាសសួរសំណួរសាក្សី ជាថ្មីម្តងទៀត សាក្សីគួរឆ្លើយសំណួរទាល់តែអស់លទ្ធភាព ។

លំដាប់លំដោយនៃដំណាក់កាលជំនុំជម្រះក្តី (order of proceedings)

- សេចក្តីថ្លែងការណ៍បើក(opening statements)
- ការដាក់ជូនភស្តុតាង(presentation of evidence)
- ការទទួលយកភស្តុតាង(admission of evidence)
- ការសាកសួរសាក្សី(questioning of witnesses)
 - ការចោទសួរផ្ទាល់(direct examination)
 - ការចោទសួរប្រយោល(cross examination)
 - ការចោទសួរផ្ទាល់និងប្រយោលសារឡើងវិញ(redisect and recross examination)
 - ការសាកសួរបស់ចៅក្រម(judges' questioning)
- សេចក្តីថ្លែងបដិសេធន(rebuttals)
- ការដែលចៅក្រមសាកសួរស្មាត្តី(judges' questioning of advocates)
- សេចក្តីថ្លែងការណ៍បិទ(closing statements)
- ការពិភាក្សាសម្រេចរបស់ចៅក្រម(judges' deliberation)
- ការសរសេរសាលក្រម(writing of the verdict)





ពាណា អបរិនាយកោ ។

ជនពាលមិនគប្បីធ្វើជាអ្នកនយោបាយ ។ ពុទ្ធវចនៈ ៗ 30/04/2011

